

पणोभृतिस्तामर्हतीतिपण्यासेवा पणोवराटमानेस्यादित्युपक्रम्यव्यवहारेभृतौधनेइतिमेदिनी वार्ताजीविकार्थावृत्तिः ॥ ३० ॥ साचक्रमेणब्राह्मणस्यत्रयीयाजनाध्यापनादिः वैश्यस्यवार्तापण्यादिः क्षत्रियस्यदंडादिः ॥ ३१ ॥ सालोकयात्रा ॥ ३२ ॥ ३॥ कृतंसत्यंआलज्ञानाख्यं एकोवर्णःशुद्धःकेवलसाल्विकःधर्मयोगाल्पः ॥ ३४ ॥ ३५ ॥ भैक्ष्येति गुरौत्रिवर्णेवासितंवासोयेषांतेशूद्राः भैक्ष्यादिभिर्हीनाःभवं

पण्याकरवणिज्याभिःरुध्यागोजाविपोषणैः ॥ वार्तयाधायतेसर्वधर्मैरेतैर्द्विजातिभिः ॥ ३० ॥ त्रयीवार्तादंडनीतिस्तिस्मोविद्याविजानतां ॥ ताभिःसम्यक्प्रयुक्ताभिर्लोकयात्राविधीयते ॥ ३१ ॥ साचेद्धर्मकृतानस्यात्रयीधर्ममृतेभुवि ॥ दंडनीतिमृतेचापिनिर्मर्यादमिदंभवेत् ॥ ३२ ॥ वार्ताधर्मेत्यवर्तित्योविनश्यदुरिमाःप्रजाः ॥ सुप्रवृत्तैस्त्रिभिर्त्येतैर्धर्मसूयंतिवैप्रजाः ॥ ३३ ॥ द्विजातीनामृतंधर्मोत्येकश्चैवैकवर्णिकः ॥ यज्ञाध्ययनदानानिन्नयःसाधारणाःस्मृताः ॥ ३४ ॥ याजनाध्यापनंविप्रधर्मश्चैवप्रतिग्रहः ॥ पालनंक्षत्रियाणांवैवैश्यधर्मश्चपोषणं ॥ ३५ ॥ शुश्रूषाचद्विजातीनांशूद्राणांधर्मउच्यते ॥ भैक्ष्यहोमव्रतैर्हीनास्तथैवगुरुवासिताः ॥ ३६ ॥ क्षत्रधर्मोत्रकोतियतवधर्मोत्ररक्षणं ॥ स्वधर्मप्रतिपद्यस्वविनीतोनिर्णयतेद्वयः ॥ ३७ ॥ वृद्धैःसमंज्यसद्भिश्चबुद्धिमद्भिःश्रुतान्वितैः ॥ आस्थितःशास्तिदंडेनव्यसनीपरिभूयते ॥ ३८ ॥ निग्रहानुग्रहैःसम्यग्यदाराजाप्रवर्तते ॥ तदाभवंतिलोकस्यमर्यादाःसुव्यवस्थिताः ॥ ३९ ॥ तस्माद्देशेचदुर्गेचशत्रुमित्रबलेषुच ॥ नित्यंचारेणबोद्धव्यंस्थानंवृद्धिःक्षयस्तथा ॥ ४० ॥ राज्ञामुपायश्चारश्चबुद्धिमंत्रपराक्रमाः ॥ निग्रहप्रग्रहौचैवदाक्ष्यवैकार्यसाधकं ॥ ४१ ॥ साम्नादानेनभेदंनदंडेनोपेक्षणेनच ॥ साधनीयानिकर्माणि समासव्यासयोगतः ॥ ४२ ॥ मंत्रमूलानयाःसर्वेचाराश्चभरतर्षभ ॥ सुमंत्रितेनयासिद्धिस्तां द्विजैःसहमंत्रयेत् ॥ ४३ ॥ स्त्रियामूढेनबालेनलुब्धेनलघुनापिवा ॥ नमंत्रयीतगुह्यानिषेधेषुचोन्मादलक्षणं ॥ ४४ ॥ मंत्रयेत्सहविद्विःशक्तैःकर्माणि कारयेत् ॥ स्निग्धैश्चनीतिविन्यासान्मूर्खान्सर्वत्रवर्जयेत् ॥ ४५ ॥ धार्मिकान्धर्मकार्येषुअर्थकार्येषुपंडितान् ॥ स्त्रीषुह्नीवान्निर्णयुंजीतकूरान्कूरैरुपकर्मसु ॥ ४६ ॥ स्वेभ्यश्चैवपरेभ्यश्चकार्यकार्यसमुद्भवा ॥ बुद्धिःकर्मसुविज्ञेयारिपूणांचबलाबलं ॥ ४७ ॥ बुद्ध्यास्वप्रतिपन्नेषुकुर्यात्साधुष्वनुग्रहं ॥ निग्रहंचाप्यशिशेषुनिर्मर्यादेषु कारयेत् ॥ ४८ ॥ निग्रहेप्रग्रहेसम्यग्यदाराजाप्रवर्तते ॥ तदाभवतिलोकस्यमर्यादासुव्यवस्थिता ॥ ४९ ॥

ति ॥ ३६ ॥ क्षत्रधर्मोत्रप्रकरणेउच्यते सचतवधर्मोऽत्रलोके ॥ ३७ ॥ आस्थितःअनुग्रहीतः ॥ ३८ ॥ ३९ ॥ स्थानंसिद्धसंरक्षणं ॥ ४० ॥ ४१ ॥ समासःसामादिपंचकेएकेनद्विर्वाकार्यसाधनव्यासःसर्वैस्तत्सिद्धिः ॥ ४२ ॥ ४३ ॥ स्निग्धैःहितैःसुभिःनीतिःप्रजापारपत्यादेर्विन्यासाःस्थापनानि ॥ ४५ ॥ ४६ ॥ स्वेभ्यश्चारेभ्यःपरेभ्यःउत्कोचादिनालोपितेभ्यः ॥ ४७ ॥ बुद्ध्याजीविनाशया प्रतिपन्नेषुशरणागतेषु ॥ ४८ ॥ ४९ ॥